

YTTRANDE

2019-09-20

Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

RISE Research Institutes of Sweden's remissyttrande över promemorian *Förbättrat genomförande av EU-direktivet om energieffektivitet – Individuell mätning av värme och tappvarmvatten i befintlig bebyggelse*, Dnr I2019/01869/E

Sammanfattning

Vi motsätter oss förslaget att krav på individuell mätning och debitering (IMD) av värme ska införas i byggnader med energiklass G och i byggnader med ett primärenergital över 180 kWh/kvm i Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län. Orsaken är den överrepresentation av ekonomiskt utsatta hushåll som återfinns i flerbostadshusen med lägst energiprestanda och de risker detta medför. Det nya IMD-förslaget för värme innebär att ett av de främsta skyddsneten som idag finns mot energifattigdom i svenska flerbostadshus (varmhyra) tas bort i en del av beståndet där låginkomsttagare är överrepresenterade, och där det krävs förhållandevis mycket energi för att hålla en adekvat inomhustemperatur. Trots att det ur ett energi- och kostnadsperspektiv finns vissa goda anledningar till att införa IMD i just dessa byggnader riskerar de sociala konsekvenserna av IMD att vara som högst just här.

Detta yttrande är avgränsat till förslaget om krav på IMD av värme och berör således *inte* kravet om IMD av tappvarmvatten.

Remissyttrandets avgränsningar

I detta remissyttrande har vi avgränsat oss till att enbart kommentera förslaget gällande krav på IMD av värme. Krav på IMD av tappvarmvatten utelämnas då detta krav inte på samma specifika sätt har riktats mot en viss del av beståndet. Vidare väljer vi att inte yttra oss om huruvida krav för IMD av värme, i andra möjliga skepnader, överhuvudtaget bör föreligga eller inte, då vi enbart kommenterar förslaget om krav på IMD av värme i byggnader med energiklass G och i byggnader med ett primärenergital över 180 kWh/kvm i Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län.

Promemorians förslag om krav för IMD av värme

Gällande förslaget om krav för IMD av värme i byggnader med energiklass G och i byggnader med ett primärenergital över 180 kWh/kvm i Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län motiveras vårt ställningstagande av två argument.

1) *Det föreslagna kravet för IMD av värme är ojämnt riktat mot ekonomiskt utsatta hushåll i flerbostadshusbeståndet*

Inom gruppen Stadsutveckling på RISE Research Institutes of Sweden bedrivs forskning om flerbostadshusbeståndet i projektet Nationell Byggnadsspecifik Information (NBI). Forskningen bedrivs med hjälp av en nationell databas där byggnadsspecifik information från energideklarationerna förts samman med bland annat uppgifter om inkomstnivåer för de boende (SCB) och data om ägandeform (Lantmäteriet). (Data från projektet NBI om ägandefördelning bland byggnader med energiklass G har bl.a. använts som referens i promemorian.) Vi har således haft möjlighet att studera samband mellan energiprestanda, energiklass och de boendes inkomst i hela flerbostadshusbeståndet. Tabell 1 nedan visar hur stor andel av

de boende som hamnar under fattigdomsgränsen, definierad som en inkomst lägre än 60% av den nationella medianinkomsten, i byggnader i respektive energiklass. Bortsett från byggnader i energiklass A, som utgör en väldigt liten del av beståndet, är andelen personer under fattigdomsgränsen högst i byggnader med energiklass G. I hela flerbostadshusbeståndet hamnar 22% av de boende under fattigdomsgränsen och det finns således en överrepresentation av boende under fattigdomsgränsen i byggnader med energiklass F och G där andelen är 28% respektive 31%.

Tabell 1: Andel boende som hamnar under fattigdomsgränsen i byggnader i respektive energiklass. (Data från forskningsprojektet NBL.)

Energi­klass	Andel boende under fattigdomsgränsen	Andel av flerbostadshusbeståndet
A	41%*	0,07%*
B	15%	0,8%
C	14%	3,3%
D	17%	16%
E	21%	43%
F	28%	29%
G	31%	7,2%

*Notera att byggnader med energiklass A utgör en mycket liten del av hela flerbostadshusbeståndet, vilket delvis kan förklara varför andelen boende under fattigdomsgränsen för byggnader i denna energiklass avviker från den generella trenden att andel boende under fattigdomsgränsen stiger med fallande energiklass.

I promemorian nämns att det är ekonomiskt utsatta hushåll som drabbas hårdast av eventuella ökade boendekostnader som riskerar följa en installation av IMD. Då förslaget trots detta berör nästan dubbelt så många människor i den lägsta inkomstkvartilen i flerbostadshusbeståndet än i den högsta (se Tabell 2) finns skäl att ge förhållandet mellan energiprestanda och inkomstnivåer hos de boende mer tyngd. Ur ett rättviseperspektiv är det problematiskt att åtgärder för energibesparing på hushållsnivå i högre grad drabbar ekonomiskt utsatta hushåll än övriga hushåll då detta inte speglar den verkliga fördelningen av energi- och resursanvändning i samhället.

Tabell 2: Fördelning av andel och antal personer i olika inkomstkvartiler som omfattas av promemorians förslag om krav för IMD av värme. (Data från forskningsprojektet NBL.)

Inkomstkvartiler	Fördelning av antal personer i hela flerbostadshusbeståndet	Andel av personer berörda av IMD-krav	Antal personer berörda av IMD-krav
Låg inkomst	25%	32%	57 000
Medellåg inkomst	25%	28%	51 000
Medelhög inkomst	25%	16%	29 000
Hög inkomst	25%	19%	33 000
NA	0%	5%	10 000
Totalt	100%	95%	180 000

2) IMD av värme riskerar bidra till energifattigdom i flerbostadshusbeståndet

Trots att det i dagsläget inte förekommer energifattigdom i flerbostadshusbeståndet riskerar promemorians förslag gällande IMD av värme att skapa en energifattigdomsproblematik i det svenska flerbostadshusbeståndet. Data i Tabell 1 och Tabell 2 ovan visar att låginkomsttagare är överrepresenterade i den del av beståndet med lägst energiprestanda. Det nya IMD-förslaget innebär att ett av de främsta skyddsnäten som idag finns mot energifattigdom i svenska flerbostadshus (varmhyra) tas bort i en del av beståndet där låginkomsttagare är överrepresenterade och där en adekvat inomhustemperatur kräver som mest energi. Trots att det ur ett energi- och kostnadsperspektiv finns goda anledningar till att införa IMD i just dessa områden riskerar också de sociala konsekvenserna av IMD att vara som högst just här.

Denna potentiella energifattigdomsproblematik kan drabba de berörda hushållen på två olika sätt. För det första finns risken att de månatliga kostnaderna ökar och att ekonomiskt utsatta hushåll tvingas spendera en jämförelsevis hög andel av den disponibla inkomsten på uppvärmningskostnader. Energifattigdomen

drabbar då hushållet främst ekonomiskt. För det andra finns risken att ekonomiskt utsatta hushåll väljer att sänka inomhustemperaturen för att frigöra mer pengar till andra utgifter. Energifattigdomen drabbar då hushållet främst genom ett försämrat inomhusklimat med risk för negativ inverkan på välmående och hälsa.

Dessa två typer av energifattighedsproblematik konfronteras många medlemsländer med inom EU och risken för sådan problematik är inte försumbar vid införande av IMD av värme i Sverige. Förslaget innebär dessutom att dessa risker för energifattigdom introduceras i den del av beståndet där de har som störst sannolikhet att få negativa sociala konsekvenser. Bekämpning av energifattigdom är en aktuell fråga inom EU som bland annat lyfts i den reviderade versionen av *direktiv 2018/844/EU om byggnaders energiprestanda*, där medlemsländer ombeds inkludera en beskrivning av åtgärder som motverkar energifattigdom i den nationella strategin för energieffektiviserande renovering. I en svensk kontext finns således en eventuell målkonflikt mellan kravet om IMD av värme i *direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet* och ambitionerna om att motverka energifattigdom i *direktiv 2018/844/EU om byggnaders energiprestanda*.

Slutsats

Med anledning av de argument som framställts ovan motsätter vi oss förslaget att IMD av värme ska införas som krav i flerbostadshus med energiklass G eller ett primärenergital över 180 kWh/kvm i Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län.

I detta ärende har Marco Lucisano och Andreas Johansson beslutat. Jenny von Platten har varit föredragande och Mikael Mangold har deltagit i den slutliga handläggningen.

Jenny von Platten, doktorand

RISE Research Institutes of Sweden
Division Samhällsbyggnad

Mikael Mangold, PhD

RISE Research Institutes of Sweden
Division Samhällsbyggnad